

ศิลปกรรมหลัง พ.ศ. ๒๕๓๕

ART SINCE 1932

ศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475
ART SINCE 1932

Rama IX Art Museum Foundation

ประกาศสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานตามโครงการศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475

ด้วยสถาบันไทยคดีศึกษาเห็นสมควรให้มีคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการจัดงานตามโครงการศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475 ซึ่งจะมีขึ้นระหว่างวันที่ 22 ธันวาคม 2525 ถึงวันที่ 6 มกราคม 2526 เพื่อให้ทำหน้าที่ดำเนินการตามโครงการดังกล่าวต่อไปนี้

คณะกรรมการดำเนินงาน

1. ผศ.ดร.พิริยะ ไกรฤกษ์
2. ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ
3. อ.สุพล วัฒนกุล
4. ผศ.อิทธิพล ตั้งโฉลก
5. อ.พิษณุ ศุภนิมิตร
6. อ.นพพงษ์ สัจจิโส
7. ผศ.ปรีชา เทาทอง
8. นายเผ่าทอง ทองเจือ

ประธานคณะกรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการปรึกษา

1. ผศ.ปรีชา เทาทอง
2. ผศ.ดร.พิริยะ ไกรฤกษ์
3. อ.นพพงษ์ สัจจิโส
4. นายเผ่าทอง ทองเจือ
5. นายทวน ชีระพิจิตร
6. นายสนธิ์ ทิวฮก
7. นายรุ่ง ชีระพิจิตร
8. นายสมเกียรติ บุญมา
9. นายสุรสิทธิ์ เสาวคง
10. นายสุวรรณ คมนันทิพยวัฒน์
11. นายอภิรักษ์ ไปษยานนท์
12. นายวีระเดช พนมวัน ณ อยุธยา
13. น.ส.วีรวิ วงศ์วัฒนอนันต์
14. นายถาวร โกอุดมวิทย์

ประธานอนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
เลขานุการ

ฝ่ายจัดทำหนังสือ "ศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475" ประกอบด้วย

1. ผศ.ดร.พิริยะ ไกรฤกษ์
2. ผศ.อิทธิพล ตั้งโฉลก
3. อ.พิษณุ ศุภนิมิตร

ประธานอนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ

Rama IX Art Museum Foundation

4. ผศ.ปรีชา เตาทอง
5. อ.นพพงษ์ สัจจิโส
6. อ.สุรพล วัฒนกุล
7. ผศ.พรพิมล เสนาะวงศ์
8. นายภูษชงก์ จันทวิธ
9. นายเผ่าทอง ทองเจือ
10. นายถาวร โกอุดมวิทย์
11. นายทรงกลด บัณฑิตวงศ์
12. นายสิงห์คม บริสุทธิ์
13. น.ส.ธิดาวัลย์ เลิศกมลมาศ

ฝ่ายสัมมนา ประกอบด้วย

1. ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ
2. ผศ.ดร.พิริยะ ไกรฤกษ์
3. ผศ.อิทธิพล ตั้งโฉลก
4. อ.พิษณุ สุขนิมิตร
5. น.ส.สุนทรี อาสะไวย์
6. นายปรารภ เหล่าวิช
7. นายเผ่าทอง ทองเจือ

ฝ่ายเลขานุการและประสานงาน ประกอบด้วย

1. นางสาวกวี พิมพ์ใจชน
2. น.ส.วิไลลักษณ์ เมฆาวรัตน์
3. ม.ล.วัลย์วิภา บุรุษรัตนพันธุ์
4. นายกิตติพงษ์ เกษมพงษ์
5. นายทรงกลด บัณฑิตวงศ์
6. นายเผ่าทอง ทองเจือ
7. น.ส.วนิดา ศรีสวัสดิ์
8. น.ส.ธิดาวัลย์ เลิศกมลมาศ

ฝ่ายปฏิบัติและพิธีการ ประกอบด้วย

1. นายเผ่าทอง ทองเจือ
2. ผศ.ปรีชา เตาทอง
3. อ.รุ่ง ธีระพิจิตร
4. นายภูษชงก์ จันทวิธ
5. นางสุมาลย์ ไหมส

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

เลขานุการ

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการและเลขานุการ

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

6. นายณรงค์ เสริมสกุล
7. นายชาติ รอบกิจ
8. น.ส.วิไลลักษณ์ เมฆาวรัตน์
9. ม.ล.วัลย์วิภา บุรุษรัตนพันธุ์
10. นายสมชาย ศรียากร
11. นายบุรณัฐ พุทธสุวรรณ
12. นางจรงค์ ปาณิกบุตร

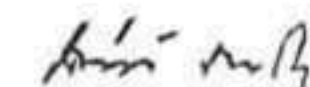
ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย

1. อ.สุรพล วัฒนกุล
2. อ.พิษณุ สุขนิมิตร
3. นายสมเจตน์ ชวนชาติ
4. นายนคร วีระวัติ
5. นายสมชัย กัญญาตาคุณ
6. นายชาติ รอบกิจ
7. นายณรงค์ เสริมสกุล
8. น.ส.อัจฉราพร กมฺพิสัย

ที่ปรึกษาโครงการ ประกอบด้วย

1. ผู้อำนวยการหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. ผู้อำนวยการหอศิลป์ พีระศรี
3. ผู้อำนวยการกองพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
4. อธิบดีกรมศิลปากร
5. อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร
6. คุณวิมล เตชะไพฑูริย์
7. คณะบดีคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์
8. ผู้อำนวยการวิทยาลัยช่างศิลป์
9. ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเพาะช่าง
10. ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัฒน์

ประกาศสั่ง ณ วันที่ 26 พฤศจิกายน 2525

(ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก)
ผู้อำนวยการสถาบันไทยคดีศึกษา

โครงการศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475

ชื่อโครงการ ศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่และส่งเสริมศิลปกรรมร่วมสมัยของไทย
2. เพื่อรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ศิลปะหลัง พ.ศ. 2475
3. เพื่อศึกษาถึงวิวัฒนาการของศิลปกรรมในช่วงเวลา 50 ปี
4. เพื่อกระตุ้นให้มีการค้นคว้าวิจัยทางวิชาการและการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น
5. เพื่อกระตุ้นหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนให้สนับสนุนงานศิลปกรรมร่วมสมัยของไทยมากขึ้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประชาชนจะให้ความสนใจ เข้าใจ และรู้คุณค่าในศิลปกรรมร่วมสมัยยิ่งขึ้น
2. ศิลปะร่วมสมัยของไทย จะได้รับการบันทึกเพื่อเป็นประโยชน์ในทางการศึกษาและการค้นคว้า
3. ศิลปินจะตระหนักในบทบาทของตนเองที่มีต่อสังคมยิ่งขึ้น
4. ศิลปินจะได้รับการยอมรับและยกย่องจากสังคมมากขึ้น
5. วงการศิลปะจะได้รับความสนใจและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนมากขึ้น

ขอบเขตของโครงการ ประกอบด้วย

1. นิทรรศการศิลปะร่วมสมัย จัดแสดงผลงานที่ดีเด่นของศิลปินทางด้านทัศนศิลป์ (Visual Art) ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน
2. หนังสือทางวิชาการ "ศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475" ประกอบด้วย
 - 2.1 บทความทางวิชาการ อันประกอบด้วย ประวัติศาสตร์ศิลปะร่วมสมัยของไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน และการให้ความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของศิลปะร่วมสมัย
 - 2.2 ภาพผลงานศิลปะพร้อมคำบรรยาย
 - 2.3 บันทึกข้อมูลความเคลื่อนไหวในวงการศิลปะร่วมสมัยของไทย
3. การสัมมนาทางวิชาการ ในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 บทบาทของภาครัฐบาลและเอกชนที่มีต่อศิลปะร่วมสมัย
 - 3.2 ศิลปะกับการศึกษา
 - 3.3 อิทธิพลของศิลปกรรมที่มีต่อศิลปะประยุกต์
 - 3.4 ปัญหาการครองชีพของศิลปิน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ระยะเวลาของโครงการเริ่มตั้งแต่วันที่ 17 ส.ค. 2525 ถึง 31 ม.ค. 2526
2. ระยะเวลาเพื่อเตรียมการค้นหาข้อมูลในการจัดนิทรรศการ การจัดทำหนังสือทางวิชาการ และการสัมมนา ตั้งแต่วันที่ 17 ส.ค. ถึง 20 ธ.ค. 2525
3. นิทรรศการเริ่มตั้งแต่วันที่ 22 ธ.ค. 2525 ถึง 6 ม.ค. 2526
4. การจัดทำหนังสือทางวิชาการ "ศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475" ตั้งแต่วันที่ 10 พ.ย. ถึง 20 ธ.ค. 2525
5. การสัมมนาทางวิชาการระหว่างวันที่ 5 ม.ค. ถึง 6 ม.ค. 2526

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และบริษัท กลอสเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด

คณะกรรมการที่ปรึกษา

1. อธิบดีกรมศิลปากร
2. อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร
3. คณะบดีคณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ผู้อำนวยการวิทยาลัยช่างศิลป์
5. ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเพาะช่าง
6. ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
7. ผู้อำนวยการหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
8. ผู้อำนวยการหอศิลป์ พีระศรี
9. คุณวิมล เตชะไพฑูริย์
10. ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัตน์

คณะกรรมการดำเนินงาน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ไกรฤกษ์
2. ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อิทธิพล ตั้งโฉลก
4. อาจารย์สุรพล วัฒนกุล
5. อาจารย์พิษณุ คุณนิมิตร
6. อาจารย์นพพงษ์ สัจจวิไล
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง
8. นายเผ่าทอง ทองเจือ

ประธาน
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการและเลขานุการ

ผู้เข้าร่วมโครงการ

ประกอบด้วยศิลปินครูสอนศิลปะ อาจารย์สอนศิลปะ นักวิชาการศิลปะ นักวิจารณ์ศิลปะผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ ผู้สนับสนุนศิลปะ

1. ผู้เข้าร่วมนิทรรศการศิลปะ ประมาณ 150 คน
2. ผู้เข้าร่วมสัมมนา ประมาณ 150 คน

กำหนดเวลาและสถานที่สำหรับนิทรรศการและสัมมนา

ประมาณเดือนธันวาคม 2525 ถึง เดือนมกราคม 2526 ณ ตึกอเนกประสงค์และบริเวณคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ทุนในการดำเนินการ

สนับสนุนโดยบริษัท กลอสเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด

คำนำ

เนื่องในวาระที่กรุงรัตนโกสินทร์มีอายุเวียนมาครบ 200 ปีในปีนี้นั้น สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้จัดโครงการสัมมนาสองศตวรรษรัตนโกสินทร์ ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ขึ้นเป็นโครงการวิชาการเพื่อร่วมในการเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ในครั้งนี้ด้วย และโดยที่เรื่องความรู้เกี่ยวกับสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับหลายด้านหลายประเด็น ดังนั้นการสัมมนาในครั้งนี้จึงจัดขึ้นเป็นรายการประจำเดือนต่าง ๆ ตลอดปี พ.ศ. 2525 ดังปรากฏบทความต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอต่อเนื่องเรื่อยมา

โครงการสุดท้ายของการสัมมนาสองศตวรรษรัตนโกสินทร์ ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่จัดขึ้นคือ นิทรรศการและสัมมนาเรื่อง "ศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475" ซึ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ไกรฤกษ์ และคณะ เป็นผู้รับผิดชอบ โครงการนี้ครอบคลุมถึงศิลปกรรมทั้งหมดของไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเน้นให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของศิลปะไทยในช่วงระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา คือนับตั้งแต่ที่คนไทยได้เริ่มรู้จักกับศิลปะสมัยใหม่และได้เริ่มวิวัฒนาการเรื่อยมาจนเป็นที่ยอมรับของนานาชาติในปัจจุบัน ซึ่งวิวัฒนาการทางด้านศิลปกรรมนี้จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าดำเนินควบคู่ไปกับแนวพัฒนาการของสังคมไทยปัจจุบัน และนอกจากนี้ยังมีจุดประสงค์ที่จะรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ศิลปะของศิลปกรรมไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เรื่อยมา เพื่อการศึกษาในอนาคตและทั้งเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปกรรมร่วมสมัยของไทยยังหวังที่จะให้ได้มีการส่งเสริมสนับสนุนศิลปกรรมร่วมสมัยของไทยในวงที่กว้างออกไป จากทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน และด้วยเหตุผลข้อนี้ สถาบันไทยคดีศึกษาจึงรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งต่อการสนับสนุนทางการเงินของบริษัทคลอสเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นผลให้เกิดการจัดนิทรรศการและสัมมนา ตลอดจนหนังสือรวบรวมศิลปกรรมร่วมสมัยของไทยเล่มนี้ขึ้น

หนังสือ "ศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475" เล่มนี้เป็นเอกสารวิจัยหมายเลข 17 ของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ไกรฤกษ์ ร่วมกับนายเผ่าทอง ทองเจือ นักวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา และคณะผู้ร่วมวิจัยจากคณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ และคณะโบราณคดีมหาวิทยาลัยศิลปากรได้ร่วมกันจัดขึ้น ดังรายนามต่อไปนี้คือ

คณะผู้ร่วมวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อิทธิพล ตั้งโฉลก

(คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

อาจารย์พิษณุ สุภณมิตร

(คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง

(คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

อาจารย์พนพงษ์ สัจจิวิไล

(คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพิมล เสนาะวงศ์

(คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร)

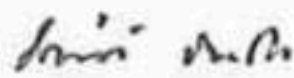
อาจารย์สุพล วิธานกุล

(อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยศิลปากร และกรรมการผู้อำนวยการ ภาพพิมพ์สี)

อาจารย์ถาวร โกอุดมวิทย์

(คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้เสนอผลงานวิจัยเรื่อง "ศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475" นี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้สนใจทุกท่าน

(ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก)

ผู้อำนวยการสถาบันไทยคดีศึกษา

On the occasion of Ratanakosin Bicentenary the Thai Khadi Research Institute, Thammasat University, has organized monthly seminars on the different aspects of social changes within the two hundred years of the city of Bangkok.

The last project of the series on social changes within the past two centuries is the exhibition and seminar on "Art in Thailand since 1932" organized by Assistant Professor, Dr.Piriya Krairiksh. This project seeks to trace the development of modern art in Thailand from 1932 to the present, that is from its beginning to its international acceptance, along the line of development in contemporary Thai society. It also incorporates a compilation of historical data commencing from 1932 to the present for the benefit of future studies. The project hopes to encourage a wider support of contemporary Thai art, from both government and private sectors. In This sense, The Thai Khadi Research Institute is highly appreciative of the financial contribution from Kloster (Thailand) Limited, which makes possible all the exhibition and seminar as well as this book of Thai contemporary arts.

The present volume "Art in Thailand since 1932" is a research paper No. 17 of the Thai Khadi Research Institute, Thammasat University, for which Assistant Professor, Dr.Piriya Krairiksh and Mr.Paothong Thongchua of the Thai Khadi Research Institute along with other co-researchers from the Faculty of Painting, Sculpture and Graphic Arts and The Faculty of Archaeology, Silpakorn University, are jointly responsible. They are:

Assistant Professor Ithipol Thangchalok

(Faculty of Painting, Sculpture and Graphic Arts, Silpakorn University)

Mr.Pishnu Supanimit

(Faculty of Painting, Sculpture and Graphic Arts, Silpakorn University)

Assistant Professor Preecha Thaothong

(Faculty of Painting, Sculpture and Graphic Arts, Silpakorn University)

Mr.Noppong Sujjawiso

(Faculty of Painting, Sculpture and Graphic Arts, Silpakorn University)

Assistant Professor Pornpimol Senawong

(Faculty of Archaeology, Silpakorn University)

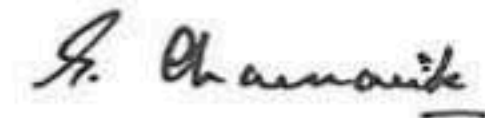
Mr.Surapol Vattanukul

(Silpakorn University & Managing Director, Graphic Design)

Mr.Thavorn Ko-Udomvit

(Faculty of Painting, Sculpture and Graphic Arts, Silpakorn University)

The Thai Khadi Research Institute takes pleasure in presenting the research paper "Art in Thailand since 1932" to the public and hopes that it will be of some value to the readers.

Professor Saneh Chamarik

Director

Thai Khadi Research Institute

Thammasat University

คำนำ

ประเทศไทยของเราเป็นประเทศที่มีศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่นับพันปีและมีการพัฒนาสืบต่อเนื่องกันอยู่อย่างไม่ขาดสายตลอดมา แม้ว่าในบางเวลาประเทศของเราจะพบกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย แต่ก็สามารถฟันฝ่าอุปสรรคนั้นมาได้ด้วยดีสิ่งนี้มีส่วนทำให้ศิลปะของเรามีความมั่นคงถึงขนาดที่จะสร้างความเป็นตัวของตัวเอง หรือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวด้วยได้ จึงสมควรที่จะถือเป็นการภาคภูมิใจแก่คนไทยทั่วประเทศเป็นอย่างยิ่งที่เรามีบรรพบุรุษที่เป็นผู้สร้างสรรค์ และทำนุบำรุงศิลปกรรมให้ยืนยงเป็นมรดกให้อนุชนรุ่นหลังสืบไป

ศิลปกรรมนั้นเปรียบเสมือนเป็นสิ่งที่ชีวิตที่มีการเติบโตเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โดยมีสภาพสิ่งแวดล้อมเป็นผู้กำหนดและผลักดันให้ศิลปกรรมนั้นมีชีวิตอยู่ได้ต่อไป เมื่อครั้งที่อารยธรรมจากประเทศตะวันตกได้เข้ามาสู่ประเทศไทยแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หลายประเทศที่มีศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของตนเองได้ประสบกับปัญหาในการสร้างศิลปะของตนเอง และการรับเอาอารยธรรมใหม่จากภายนอก มีหลายประเทศที่ได้ทิ้งศิลปะดั้งเดิมของตนเอง ประเทศของเราได้ประสบปัญหาเดียวกันนี้ ทั้งนี้เพราะอยู่ในสภาพที่ต้องปรับตนเองให้เป็นที่ยอมรับแก่ชาวต่างประเทศ ศิลปะดั้งเดิมของเราจึงอยู่ในสภาพที่กำลังพัฒนา อนึ่ง งบประมาณของประเทศที่เคยสนับสนุนศิลปะแต่กลับต้องนำไปเพื่อการพัฒนาบ้านเมืองให้ทันกับอารยประเทศ

ศิลปกรรมของเรามาฟื้นตัวเมื่อรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน เป็นการกลับมาสู่ชีวิตของคนไทยมากขึ้น แต่เป็นการเปลี่ยนรูปแบบจากศิลปะแบบประเพณีที่เคยอยู่ในปราสาทราชวัง และวัดวาอาราม มาสู่ประชาชนในระดับทั่วไป ศิลปินไทยได้ปรับตัวโดยการสืบทอดรูปแบบศิลปะแบบประเพณีด้วย และยังคงแสวงหารูปแบบของความเป็นร่วมสมัยด้วย

บริษัท คลอสเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้เล็งเห็นความสำคัญของศิลปกรรมร่วมสมัยในประเทศไทย โดยเฉพาะในช่วงเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อครั้งสำคัญที่เกิดขึ้นพร้อมกันทั้งในทางการเมือง การปกครอง การศึกษา การพัฒนาทางวัตถุและศิลปวัฒนธรรม และเล็งเห็นว่า ศิลปกรรมเป็นผลงานที่บันทึกประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมได้อย่างจริงใจ โดยศิลปินได้ถ่ายทอดความรู้สึกของเหตุการณ์ในแต่ละยุคสมัยของตนลงในผลงาน การจัดนิทรรศการศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475 ขึ้นในครั้งนี จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และคณะผู้จัดทำกรวิจัยในครั้งนี้จะได้เป็นสื่อกลางที่จะจรรโลงและเผยแพร่ศิลปกรรมร่วมสมัยของไทยให้เป็นที่กว้างขวางขึ้น ทั้งประชาชนในชาติและอารยประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก

(นายวิมล เตชะไพฑูริย์)
กรรมการผู้จัดการทั่วไป
บริษัท คลอสเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด

Thailand has a continuous artistic and cultural traditions stretching for over a millennium. Although from time to time the nation faced a multitude of problems and obstacles, it has managed to overcome them. The ability to survive gives strength, individuality and special characteristics to the arts that our forebears have created of which all Thais can be proud. Hence it is our duty to support the arts, so that they will be our legacy to generations yet unborn.

Art, like a living being, is a product of its own environment; its growth being relative to the circumstances that matured it. When western civilization came to this part of Asia in the reign of King Chulalongkorn many nations with long cultural tradition had difficulty in adapting to external influences. Some countries discarded their traditional art altogether. Thailand faced the same problem of adjusting herself to meet the expectations of the West. Her traditional art was neglected since available funds had to be diverted for national development along the lines of western nations.

Art in Thailand revives in the present reign; but comes back in a different format. For it no longer serves the palace nor the monasteries; but the people at large. Artists adapted themselves by following traditional style and by experimenting with contemporary forms.

Kloster (Thailand) Limited appreciates the importance of contemporary art in Thailand, especially at the time of changing political, administrative, educational and material as well as cultural developments. It realizes that art truthfully records historical and social changes. For artists are receptive and expressive of the world around them. It is hoped that by arranging the exhibition "Art in Thailand since 1932", Thammasat University and the organizers will help to preserve and promote contemporary Thai art to a wider public, both here and abroad.

(Vimol Tejapibul)
General Manager
Kloster (Thailand) Limited

สารบัญ

โครงการ “ศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475” *		5
คำนำ สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		10
คำนำ บริษัท กลอสเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด		12
สารบัญ		14
บทนำ	พิริยะ ไกรฤกษ์ พิษณุ สุภณมิตร	16
ประวัติศาสตร์ศิลปหลัง พ.ศ. 2475 โดยสังเขป	พิริยะ ไกรฤกษ์ เผ่าทอง ทองเจือ พรพิมล เสนะวงศ์ <i>mla</i>	23
เชิงอรรถ		45
บรรณานุกรม		55
แผนภูมิการวิวัฒนาการศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475 *	พิษณุ สุภณมิตร	104
รายนามศิลปินหลัง พ.ศ. 2475 *		
สารบัญภาพสี		117
คำอธิบายประกอบภาพสี *	พิษณุ สุภณมิตร	123
อภิธานศัพท์ *		177
ภาคผนวก 1 ลำดับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และศิลปะ	พิริยะ ไกรฤกษ์ ปรีชา เถาทอง นพพงษ์ สัจจิโส ทรงกลด บัณเฑาะว์	184
ภาคผนวก 2 กลุ่มศิลปินหลัง พ.ศ. 2475 *	พิริยะ ไกรฤกษ์ พิษณุ สุภณมิตร ปรีชา เถาทอง นพพงษ์ สัจจิโส ทรงกลด บัณเฑาะว์	220
ภาคผนวก 3 ทำเนียบศิลปิน *	ปรีชา เถาทอง นพพงษ์ สัจจิโส สุรพล วัฒนกุล ธาวร โกอุดมวิทย์	226
ภาคผนวก 4 สถาบันเกี่ยวกับศิลปะ *	สุรพล วัฒนกุล	301

*มีเฉพาะภาคภาษาไทยเท่านั้น

Contents

Project Organizers *		5
Message from the Thai Khadi Research Institute, Thammasat University		11
Message from Kloster (Thailand) Limited.		13
Contents		15
Introduction	Piriya Krairiksh Pishnu Supanimit	18
Art in Thailand since 1932: A Brief History	Piriya Krairiksh Paothong Thongchua Pornpimol Senawong <i>Translator</i>	61
Notes		84
References Cited		98
Chart *	Pishnu Supanimit	104
A List of Thai Artists *		105
List of Exhibits		120
Catalogue *	Pishnu Supanimit	123
Glossary *		177
Appendix I. A Chronology of Thai Arts since 1932	Piriya Krairiksh Preecha Thoathong Noppong Sujjawiso Songglod Bunduwong	201
Appendix II. Artist Groups *	Piriya Krairiksh Pishnu Supanimit Preecha Thoathong Noppong Sujjawiso Songglod Bunduwong	220
Appendix III. A Directory of Thai Artists *	Preecha Thoathong Noppong Sujjawiso Surapol Vattanakul Thavorn Ko-Udomvit	226
Appendix IV. A Directory of Art Institutes in Thailand *	Surapol Vattanakul	301

*Thai language only

บทนำ

ปีครบรอบรัตนโกสินทร์สองร้อยปีนั้นเป็นโอกาสที่จะฉลองและคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลง ซึ่งได้เปลี่ยนให้เมืองบางกอก เมื่อสองร้อยปีที่แล้วมาเป็นนครหลวงขนาดใหญ่อย่างเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ การเปลี่ยนแปลงนี้ได้เกิดขึ้นในพัฒนาการทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม และได้มีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อประชากรในด้านวัฒนธรรม ในช่วงเวลานี้การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญสองประการได้กลายเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้ประเทศไทยเข้ามาอยู่ในศตวรรษที่สาม การเปลี่ยนแปลงที่ว้านี้ คือ การยอมรับขนบธรรมเนียมและเทคโนโลยีตะวันตกในช่วงแรกของพุทธศตวรรษที่ 25 และการเปลี่ยนแปลงในระบบรัฐบาลในปี พ.ศ. 2475 จากการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นารปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีรัฐธรรมนูญ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ทำลายแบบแผนวัฒนธรรมตามประเพณี ซึ่งได้ดำเนินมาโดยไม่มีการแก้ไขเป็นเวลาติดต่อกันมาห้าร้อยปี

หนังสือ "ศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475" นี้ เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในด้านศิลปกรรมของไทย ประกอบด้วยส่วนสำคัญต่าง ๆ ดังนี้ คือ บทความศิลปะ แผนภูมิ การวิวัฒนาการรูปแบบของศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475 ภาพศิลปกรรมประกอบคำอธิบายภาพ และภาคผนวกประกอบด้วย ลำดับเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวในวงการศิลปะของไทยหลัง พ.ศ. 2475 ทำเนียบศิลปินไทย และทำเนียบสถาบันศิลปะในประเทศไทย

บทความศิลปะนี้มุ่งจะเสนอร่องรอยของความเจริญเติบโตของศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทยตั้งแต่เริ่มก่อตัวในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411-2453) เรื่อยมา จนเป็นทารก เป็นเด็ก เป็นหนุ่ม เป็นผู้ใหญ่ และมีวุฒิภาวะ เพื่อให้สอดคล้องต้องกัน จึงได้แบ่งเอกสารนี้ออกเป็น 6 บท ตามขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญระยะแรกซึ่งครอบคลุมสามรัชกาล ตั้งแต่พ.ศ. 2411-2475 เป็นระยะแห่งการเสื่อมของศิลปะแนวประเพณีนิยม และเริ่มยุคของศิลปะสมัยใหม่ ระยะที่สองตั้งแต่ พ.ศ. 2475-2487 ครอบคลุมระยะสร้างชาติของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งสนับสนุนศิลปะสมัยใหม่ เพื่อเป็นวิธีทางดำเนินโครงการพัฒนานบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า ระยะที่สามจากปี พ.ศ. 2487-2504 เป็นยุคที่อุทิศให้กับความพยายามของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ในการตั้งสถาบันศิลปะร่วมสมัย ระยะที่สี่ซึ่งเป็นช่วงสั้นเพียงไม่กี่ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2504-2508 เป็นระยะที่ตรงกับกรมมองโลกในแง่ดีของศิลปินหนุ่มสาว ซึ่งออกไปต่อสู้กับโลกภายนอกด้วยตนเองเป็นครั้งแรก ระยะที่ห้าเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2508-2518 เป็นสิบปีแห่งความยุ่งเหยิงที่ทำให้ศิลปินสำคัญในบทบาทของตนเองที่มีต่อโลกรอบ ๆ ตัวเขา ระยะที่หกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันเป็นระยะที่ศิลปินสมัยใหม่ใกล้จะเข้าสู่วุฒิภาวะโดยมีความรับผิดชอบในศิลปะและสังคมเพิ่มมากขึ้น

ภาคภาษาไทยของบทความนี้แปลโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพิมล เสนะวงศ์ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร จากบทความภาษาอังกฤษของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พริยะ ไกรฤกษ์

บทความนี้ได้เสนอประกอบนิทรรศการศิลปกรรม ซึ่งส่วนหนึ่งได้คัดเลือกมาจากงานที่ได้รับรางวัลจากงานแสดงศิลปกรรมแห่งชาติตั้งแต่ พ.ศ. 2492 มาจนถึงปัจจุบัน และอีกส่วนหนึ่งเป็นผลงานของศิลปินที่มีประสบการณ์สูงและมีชื่อเสียงให้เกียรติส่งผลงานเข้ามาร่วมในนิทรรศการ

บัญชีภาพและคำอธิบายภาพจัดทำโดยอาจารย์พิษณุ สุขะนิมิตร อาจารย์คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้ซึ่งเป็นนักวิจารณ์ศิลปะที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป

ในภาคผนวกของบทความ มีลำดับเหตุการณ์ของศิลปะในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ทำเนียบศิลปินไทยร่วมสมัย ซึ่งได้รวบรวมค้นคว้าเอารายชื่อประวัติ และผลงานของศิลปินไทยไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยคัดเลือกจากศิลปินที่มีผลงานสู่สาธารณชนอย่างสม่ำเสมอ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์และมีผลงานที่สร้างความเคลื่อนไหวให้แก่วงการศิลปะซึ่งบางคนก็ได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว บางคนก็มีผลงานอยู่เพียงช่วงเวลาหนึ่งและบางคนก็ยังทำงานศิลปะอยู่ในปัจจุบัน และศิลปินที่ทำเนียบสถาบันศิลปะในประเทศไทยรวมอยู่ด้วย ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำภาคผนวกได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อิทธิพล ตั้งโฉลก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา เตาทอง อาจารย์พิษณุ สุขะนิมิตร อาจารย์นพพงษ์ สัจจวิไล อาจารย์ธาวร โกอุดมวิทย์ จากคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และอาจารย์สุรพล วัฒนกุล

การจัดทำภาคผนวกได้ค้นคว้ารวบรวมรายละเอียดจากสุจิบัตรงานแสดงศิลปะต่าง ๆ และได้รับความร่วมมือจากศิลปินส่งข้อมูลมา ในกรณีที่ศิลปินไม่อาจส่งข้อมูลกลับมา ได้ค้นคว้าเพิ่มเติมให้เท่าที่จะค้นหลักฐานจากสิ่งพิมพ์ที่ปรากฏอยู่ได้ เพื่อให้มีความสมบูรณ์ในด้านวิชาการและประวัติศาสตร์ศิลปะ ซึ่งขอขอบคุณบรรดาศิลปินที่ให้ความสนับสนุนและให้ความร่วมมือไว้ ณ ที่นี้

นิทรรศการนี้ได้จัดไปพร้อมกับการสัมมนาที่สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในวันที่ 5-6 มกราคม 2526 ในหัวข้อต่อไป คือ บทบาทของภาควิชาและภาคเอกชนในฐานะที่เป็นผู้อุปถัมภ์ศิลปะร่วมสมัย ศิลปะและการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างจิตรศิลป์และประยุกตศิลป์และมาตรฐานการครองชีพของศิลปิน

โครงการทั้งหมดข้างบนนี้ ได้รับความอุปถัมภ์จากคุณวิมล เตชะไพฑูริย์ กรรมการผู้จัดการทั่วไปของบริษัททออสเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นที่หวังว่า การให้ความสนับสนุนของคุณวิมลครั้งนี้ จะเป็นตัวอย่างที่ทำให้กิจการธุรกิจอื่น ๆ ให้การช่วยเหลือสนับสนุนศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทยต่อไป

Introduction

The Ratanakosin Bicentenary year is an occasion to celebrate and to reflect upon the changes that have transformed the village of Bangkok two hundred years ago into the great megalopolis that it is today. Such a transition could only take place with major economic, political and social developments that profoundly effected the cultural life of the people. Within this period of time two major changes have been instrumentals in propelling Thailand into the third century: the adoption of western customs and technology the second half of the nineteenth century and the change in the system of government from absolute monarchy to constitutional democracy in 1932. These transitions disrupted the traditional pattern of culture that for five hundred years had continued untouched.

The book "Art in Thailand since 1932" covers the changes that took place in the field of arts. It consists of an article on art history, a table showing the development of styles in contemporary Thai art, and catalogue of the exhibits. The appendices include a chronology of Thai art since 1932, a directory of Thai artists and a directory of art institutions in Thailand.

This paper seeks to trace the growth of modern art in Thailand from its inception in the reign of King Chulalongkorn (r. A.D. 1868-1910) through the years of infancy, childhood, youth, adulthood and maturity. Correspondingly, it is divided into six sections based on the principal transitional phases. The first phase, which spanned three reigns from 1868 to 1932, saw the decline of the traditional art and the beginning of modern art. The second phase, from 1932 to 1944, covered the period of "nation building" by the government of Field Marshal Phibun Phibunsongkhram who supported modern art as a means to further his programme of modernization. The third phase, from 1944 to 1961 is devoted to Professor Silpa Bhirasri's efforts to institutionalize contemporary art. The fourth phase, which covered only a few years from 1961 to 1965, corresponds to the youthful optimism of the younger artists who for the first time strikedout on their own. The fifth phase, from 1965 to 1975, spans the decade of turmoil that made the artists conscious of their role in the world around them. The sixth phase, from 1976 to the present saw modern art on the threshold of maturity with increasing responsibility toward art and society.

A Thai translation of this article is made by Assistant Professor Pornpimol Senawong of the Faculty of Archaeology, Silpakorn University.

Presented together with this paper is an exhibition of paintings and sculptures, selected from the awardwinning works from the National Exhibition of Art from 1949 to the present, and from the well known artists who have kindly lent their works to the exhibition, the catalogue for which is written by Mr. Pishnu Supanimit, a member of the Faculty of Painting, Sculpture and Graphic Arts, Silpakorn University, and Thailand's best known art critic.

Included in the appendices are a chronology of the arts in Thailand since 1932, a directory of contemporary Thai artists, some of whom have died and others are no longer practising their arts, and a list of art institutions in Thailand. The appendices are made with the help of the following members of the Faculty of Painting, Sculpture and Graphic Arts, Silpakorn University: Assistant Professor Pichai Thangchalok, Assistant Professor Preecha Thaonthong, Mr. Noppong Sujjawiso, Mr. Thavorn Ko-Udomvit, Mr. Surapol Vattanakul.

The appendices are compiled from exhibition catalogues and from questionnaires sent to the artists. In the cases where the artists did not answer, the compilers had to rely on published materials. The compilers wish to thank all the artists for their cooperation.

In conjunction with the exhibition a seminar on the following subjects will be held at the Thai Khadi Research Institute, Thammasat University: the role of the state and private sectors as patrons of contemporary art, art and education, the relationship between fine art and applied art, and the standard of living of artists.

The projects outlined above have been made possible by the generous sponsorship of Mr. Vimol Tejapaibul, the General Manager of Kloster (Thailand) Limited. It is hoped that Mr. Vimol's examples will encourage other business enterprises to contribute to the support of contemporary art in Thailand.